

διακρίνει ταύτας τὰς ἀποφάνσεις· δεύτερον, φανεροῖ τινα περὶ αὐτῶν ἀπορεῖσθαι δυνάμενα, ἐν τῷ· „Ἐπεὶ δὲ ἐναντίον.“

Περὶ τὸ πρῶτον αὐθις δύο ποιεῖ· πρῶτον, πραγματεύεται περὶ τῶν ἀποφάνσεων ἐν αἷς τίθεται τὸ ὄνομα, μετὰ τοῦ ῥήματος τοῦ ἔστι· δεύ-
 6 τερον, περὶ τῶν ἀποφάνσεων ἐν αἷς ἕτερα τίθενται ῥήματα, ἐν τῷ·
 „Ἐφ' ἑσῶν δέ.“

Διακρίνει δὲ τὰς τοιαύτας ἀποφάνσεις, ὡς καὶ τὰς πρώτας, τῇ τρι-
 πλῇ διαφορᾷ τοῦ ὑποκειμένου. Πρῶτον μὲν γὰρ θεωρεῖ περὶ τῶν ἀπο-
 φάνσεων ἐν αἷς ὑπόκειται τὸ ὠρισμένον ὄνομα ἀπροσδιόριστως εἰληγμένον·
 10 δεύτερον, περὶ ἐκείνων ἐν αἷς ὑπόκειται τὸ ὠρισμένον ὄνομα προσδιωρι-
 μένως, τουτέστι καθόλου· τρίτον, περὶ ἐκείνων ἐν αἷς ὑπόκειται ἀόριστον
 ὄνομα.

Περὶ τὸ πρῶτον τρία ποιεῖ· πρῶτον, προτίθησι τὴν ποικιλίαν τῆς
 ἀντιθέσεως τῶν τοιούτων ἀποφάνσεων· δεύτερον, κατασκευάζει τὸν ἀριθ-
 15 μὸν αὐτῶν· καὶ τίθησι τὴν αὐτῶν σχέσιν, ἐν τῷ· „Ὡστε τέτταρα
 ταῦτα ἔστα.“· εἶτα παραδείγματα φανεροῖ δι' ὑπογραφῆς, ἐν τῷ·
 „Λεγόμεν δέ.“

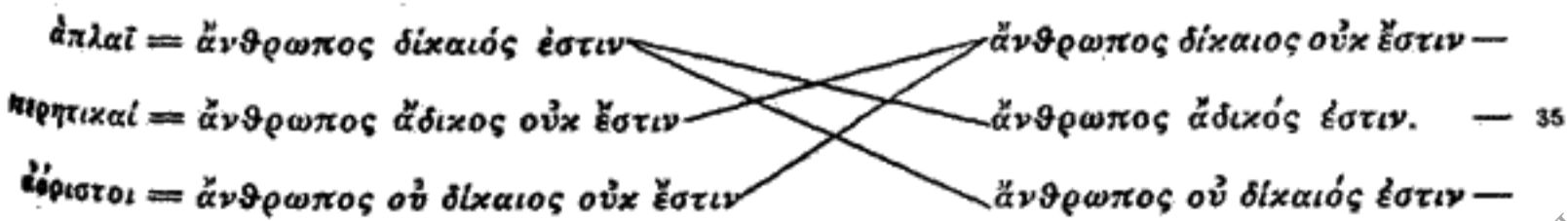
Περὶ τὸ πρῶτον δύο ποιεῖ· προτίθησι τὸν σκοπὸν, εἶτα ἐξηγεῖται τι
 ἀσαφῶς εἰρησθαι δοκοῦν.

20 Πρῶτον τοίνυν εἰδέναι δεῖ, ὅτι τὸ ἔστι ῥήμα ποτὲ μὲν ἐν τῇ ἀπο-
 φάνσει κατηγορεῖται καθ' αὐτό, ὡς ὅταν λέγωμεν· ὁ Σωκράτης ἔστι,
 δι' οὗ οὐδὲν ἄλλο νοεῖν βουλόμεθα καὶ σημαίνειν ἢ ὅτι ὁ Σωκράτης ἔστιν
 ἐν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει· ποτὲ δὲ οὐ κατηγορεῖται καθ' αὐτό ὡς
 ἀρχοειδὲς κατηγορούμενον, ἀλλ' ὡς συνημμένον τῷ ἀρχοειδεῖ κατηγορου-
 25 μένω, ὅτε δύναμιν ἔχει τοῦ συνάπτειν τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένω,
 ὡς ὅταν λέγωμεν· ὁ Σωκράτης ἔστι λευκός· οὐ γὰρ βουλόμεθα τότε
 λέγειν, ὅτι ὁ Σωκράτης ἔστιν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων φύσει, ἀλλ' ὅτι ἀπο-
 δίδοται τῷ Σωκράτει ἢ λευκότης, μεσιτεύοντος τούτου τοῦ ῥήματος τοῦ
 ἔστι· καὶ λέγεται τρίτον προκατηγορεῖσθαι οὐ διότι τρίτον ἔστι κατη-
 30 γορούμενον, ἀλλὰ διότι τρίτῃ λέξει κειμένη ἐν τῇ ἀποφάνσει ὁμοῦ μετὰ
 τοῦ κατηγορουμένου ὀνόματος ἐν ποιεῖ | κατηγορούμενον, καὶ οὕτως ἢ
 f. 186 ἀπόφάνσις διαίρεται εἰς δύο μέρη καὶ οὐκ εἰς τρία.

Φησὶ τοίνυν οὕτως, ὅτι ἐν μὲν ταῖς προτεθείσαις ἀποφάνσεσιν, ἐν
 αἷς τὸ ὄνομα ὡς ὑποκείμενον ἐτίθετο μόνον, γιν μίαν ἀντίθεσιν τοῦ ὀνό-
 35 ματος ὠρισμένου καὶ ἀπροσδιορίστου λαμβανομένου, οἷον ἔστιν ἄνθρω-
 πος, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. Ἀλλ' ἐὰν τὸ ἔστι τρίτον προκατηγορηθῇ
 τότε δεῖ εἶναι δύο τὰς ἀντιθέσεις τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου ὑπάρχοντος κατὰ
 τὴν διαφορὰν τοῦ κατηγορουμένου ὀνόματος, ὅπερ δύναται εἶναι ὠρισ-
 μένον, ἢ ἀόριστον, ὡσπερ ἔστι μὲν αὕτη μία ἀντίθεσις· ἄνθρωπος

δίκαιός ἐστιν· ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστι· ἑτέρα δὲ ἐστὶν ἀντίθεσις αὕτη· ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν· ἄνθρωπος οὐ δίκαιος οὐκ ἔστιν. Καὶ τούτων ἢ μὲν καλεῖσθω ἀπλή ἀντίθεσις, ἢ ἐκ μεταθέσεως ἀντίθεσις· ἐκ μεταθέσεως δὲ, οἷον ἢ ἀπλή ἀπόφασις, ἢ ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστι, μετατιθεμένου τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου εἰς τὸ ὄνομα τὸ δίκαιος, κατάφασις γέγονεν, ὅτι ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν. Ἐἴτα ἐξηγεῖται τιθεὶς παράδειγμα τὸ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος· ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἔστι σύγκειται τῷ κατηγορουμένῳ ὡσπερ τρίτον ὄνομα ἢ ῥῆμα ἐν τῇ κατάφασει· δυνατόν γὰρ καὶ ὄνομα λέγεσθαι, ὡσπερ καὶ πᾶσα λέξις ὄνομα λέγεται· καὶ ῥῆμα, ὡς προσσημαῖνον χρόνον· καὶ οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ προστίθεσθαι τοῦτο τρίτον ἢ ὄνομα, ἢ ῥῆμα λέγεσθαι αὐτό.

Ταῦτα εἰπὼν συμπραίνει τὸν ἀριθμὸν τῶν τοιούτων ἀποφάνσεων, καὶ δείκνυσι τὴν τούτων ἀκολουθίαν καὶ σχέσιν, καὶ πρὸς τούτοις τὴν αἰτίαν τοῦ ἀριθμοῦ ἐπὶ παραδείγματος φανεροῖ. Φησὶ τῶν πρῶτον, ὅτι δύο ἀντιθέσεις εἰσὶν, ὅταν τὸ ἔστι τρίτον προσκατηγορῆται· ὥστε ἔσονταί τεσσαρες προτάσεις, δύο ἐξ ὠρισμένου κατηγορουμένου καὶ δύο ἐξ ἀορίστου, ἡχοῦν δύο ἀπλαῖ καὶ δύο ἐκ μεταθέσεως, ὧν τὰ μὲν δύο, τούτέστι τὰ ἐκ μεταθέσεως, ἔχουσι πρὸς τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν κατὰ τὸ στοιχοῦν, τούτέστι τῷ τρόπῳ τῆς ἀκολουθίας (λέγω δὲ κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν τὰς ἀπλαῖ), ὡσπερ ἔχουσι καὶ αἱ στερητικαὶ προτάσεις πρὸς αὐτάς· τὰ δὲ δύο, τούτέστιν αἱ ἀπλαῖ | (αὗται γὰρ λείπονται), οὐ τὸ ἀνάπαλιν ἔχουσι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν πρὸς τὰς ἐκ μεταθέσεως, ὡσπερ αἱ στερητικαὶ πρὸς τὰς αὐτάς. Τοῦτο δὲ φανερόν ἐστιν ἂν γένοιτο τοῦτον τὸν τρόπον. Ἡ ἀπλή κατάφασις ἐπ' ἔλαττόν ἐστι τῆς ἀορίστοῦ ἀποφάσεως· ἐπ' ἔλαττόνων γὰρ ἀληθεύει· ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ πρὸς τὴν στερητικὴν ἀπόφασιν. Διὰ τοῦτο, ἢ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις ἔπεται τῇ ἀπλή κατάφασει, ὡσπερ ἔπεται καὶ ἢ στερητικὴ ἀπόφασις, ἀλλ' οὐ τὸ ἀνάπαλιν. Πάλιν ὡσαύτως ἢ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις ἐπ' ἔλαττόν ἐστι τῆς ἀπλής ἀποφάσεως, ὡσπερ καὶ ἢ στερητικὴ κατάφασις. Διὰ τοῦτο ἢ ἀπλή ἀπόφασις ἔπεται τῇ ἐκ μεταθέσεως κατάφασει, ὡσπερ καὶ τῇ στερητικῇ κατάφασει, ἀλλ' οὐ τὸ ἀνάπαλιν. Ὡσπερ οὖν παράδειγμα καὶ κανόνα τῆς τούτων τῶν δύο ἀντιθέσεων ἀκολουθίας τὴν στερητικὴν προτίθησιν. Ὅθεν δεῖ ταύτας τὰς ἀντιθέσεις ὑπογράφειν οὕτως ὡς ἐνταῦθα ἐκτίθενται·

1-3 ἑτέρα — οὐκ ἔστιν om B, en marge C 5 μετατιθεμένου B 6 οὐ om C

Δῆλον τοίνυν, ὅτι ἐκ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους ἡ ἀπλή καταφατική ἐστὶν ἐπ' ἔλαττον τῆς ἀόριστου ἀποφατικῆς, ἀλλ' ἡ στερητικὴ ἀποφατικὴ ἐστὶν ἐπίσης τῆς ἐκ μεταθέσεως ἀποφατικῆς· ἐκ δὲ θατέρου μέρους ἡ ἀπλή ἀποφατικὴ ἐπὶ πλεόν ἐστὶ τῆς ἀόριστου καταφατικῆς, ἀλλ' ἡ στερητικὴ καταφατικὴ ἐπίσης ἐστὶ τῆς ἀόριστου καταφατικῆς· τὸ δὲ ἐπ' ἔλαττον καὶ ἐπὶ πλεόν ἐν τούτοις λαμβάνεται οὕτως, ὅτι τὸ ἔστι δίκαιος ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ἐνὸς ἀληθεύει μόνον, ἔς ἐστι δίκαιος, ἄνθρωπος ὢν· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος, ἐπὶ δυοῖν, ἐπὶ τε τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, ὃς οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος, καὶ ἐπὶ τοῦ μηδαμῶς ὄντος ἀνθρώπου· καὶ διὰ τοῦτο, μὴδὲ δικαίου ὄντος, ὡσαύτως καὶ τὸ ἄνθρωπος ἄδικος οὐκ ἔστιν ἐπὶ δυοῖν, ἐπὶ τε τοῦ δικαίου δηλονότι ἀνθρώπου καὶ τοῦ f. 187 μὴτε ἀνθρώπου μὴτε ἀδίκου ὄντος· | ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν θατέρῳ μέρει καίμένων τῶν ἀντιφατικῶς ἀντικειμένων αὐταῖς τὸ ἐπὶ πλεόν καὶ ἐπ' ἔλαττον δεῖ θεωρεῖν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλή ἀπόφασις ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν ἐπὶ δυοῖν ἀληθεύει· ἡ δὲ ἄνθρωπος ἄδικός ἐστι, στερητικὴ κατάφασις οὕσα, καὶ ἡ ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν, ἐκ μεταθέσεως οὕσα κατάφασις, ἐφ' ἐνὸς ἀληθεύει.

Ἀλλ' αὕτη ἡ ἐξήγησις λεπτὴ μὲν ἐστὶ καὶ ἀληθής, οὐ μέντοι γέ ἐστι σαφής, ἀλλὰ μετρίως σχολιὰ καὶ ἐξεστραμμένη· διὸ δεῖ λέγειν ἀπλούστερόν τε καὶ ἀκριβέστερον, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα βούλεται παραβαλεῖν τὰς ἀόριστους εἴτουν ἐκ μεταθέσεως προτάσεις πρὸς τὰς ἀπλᾶς, καὶ δεῖξαι πῶς ἔχουσι πρὸς αὐτὴν τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἦτοι πρὸς τὸ εἶδος τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, καὶ δείκνυσι τὴν διαφορὰν αὐτῶν καὶ τὴν τάξιν ἐξ ἀναλογίας, λέγων ὅτι ὡς ἔχουσιν αἱ στερήσεις πρὸς τὰς ἐξείας, οὕτως ἔχουσι καὶ ἀόριστοι προτάσεις πρὸς τὰς ἀπλᾶς· ἢ μᾶλλον, ὡς ἔχει τὸ ὄν καὶ ἡ στερήσις τοῦ ὄντος πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον τοῦ ὄντος, οὕτως ἔχουσι καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως αἱ ἀπλᾶι προτάσεις καὶ αἱ ἐκ μεταθέσεως εἴτουν ἀόριστοι, αἱ μὲν, ἀπλᾶι δηλονότι, ὡς τὰ ὄντα, αἱ δὲ, ἀόριστοι, ὡς αἱ τούτων στερήσεις. Καὶ τοῦτο δῆλον ἐντεῦθεν. Ἡ μὲν γὰρ ἀπλή κατάφασις, ἂν ᾗ ἐνὸς ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου καὶ ἐνὸς συνωνύμου, ὡς πολλάκις εἴρηται, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀπόφασις, κυρίως ἐστὶ κατάφασις καὶ ἀπόφασις καὶ κυρίως μία, διότι ἐξ ὀρισμένου ὀνόματος ἐστὶ καὶ ῥήματος· ἢ δὲ ἐκ μεταθέσεως, τουτέστιν ἡ ἐξ ἀόριστου ὀνόματος ἢ ῥήματος, οὐκ ἐστὶ κυρίως καταφασις καὶ ἀπόφασις, οὐδὲ κυρίως μία· εἴρηται γὰρ ὅτι τὸ ἀόριστον ὄνομα οὐ σημαίνει ἐν ἀπλῶς, ἀλλὰ πᾶ· ὡσπερ καὶ ἡ στερήσις οὐκ ἔστιν ὄν ἀπλῶς ἀλλὰ πᾶ, οὐδὲ ἐν ἀπλῶς ἀλλὰ πᾶ· τὸ γὰρ ἐν ἀντιστρέφει τῷ ὄντι, καὶ εἴ τι μὴ ἔστιν ὄν ἀπλῶς, οὐδὲ ἀπλῶς ἐν δύναται εἶναι. Ἔστι

δὲ τὸ ἀόριστον ὄνομα οὐχ ἓν ἀπλῶς ἀλλὰ πῆ, διότι μίαν μὲν φύσιν ἀναιρεῖ ὠρισμένως, ἣν σημαίνει τὸ ὄνομα· εἰσάγει δὲ πλείους | ἀορίστως, f. 187^v ὥστε εἰ τὸ ὄνομα ἀπλῶς ἐστὶν ὄνομα καὶ ἀπλῶς ἓν, καὶ ἡ ἐκ τοιούτου ὀνόματος κατάφασις καὶ ἀπόφασις ἀπλῶς ἐστὶ κατάφασις καὶ ἀπόφασις καὶ ἀπλῶς μία. Καὶ εἰ τὸ ἀόριστον ὄνομα πῆ ἐστὶν ὄνομα καὶ πῆ ἓν, 6 καὶ ἡ ἐκ τοῦ τοιούτου ὀνόματος κατάφασις καὶ ἀπόφασις πῆ ἐστὶ κατάφασις καὶ ἀπόφασις καὶ μία πῆ. Διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης ὅτι, ὁπόταν τὸ ἐστὶ τρίτον προσκατηγορεῖται, δύο μὲν γίνονται ἀντιθέσεις, τέσσαρες δὲ προτάσεις, ὧν δὲ, τεσσάρων προτάσεων αἱ μὲν δύο, τουτέστιν αἱ ἐκ μεταθέσεως εἴτουν αἱ ἐξ ἀορίστου ὀνόματος, ἔξουσι πρὸς τὴν κατά- 10 φασιν καὶ ἀπόφασιν ἦγουν πρὸς αὐτὸ τὸ εἶδος καὶ τὸν λόγον τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως κατὰ τὸ στοιχοῦν, τουτέστιν ἀναλόγως, ὡς αἱ στερήσεις πρὸς τὸν λόγον δηλονότι τοῦ ὄντος, διὰ τὸ ἐξ ἀορίστου εἶναι ὀνόματος, ὥπερ ἔστικε τῇ στερήσει· αἱ δὲ δύο, τουτέστιν αἱ ἀπλαῖ αἱ ἐξ ὀνόματος συγκείμεναι, οὐχ ἔξουσι οὕτως, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἔξεις καὶ ὡς 15 ὄντα τινά. Καὶ τὸ κατὰ τὸ στοιχοῦν οὐ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν δεῖ νοεῖν, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἐξηγήσει, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν, ἵνα ἡ ὁ νοῦς τοιούτος ἦν ἀναλογίαν ἔχει ἢ στέρησις καὶ τὸ ὄν πρὸς τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ ὄντος, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ ἡ ἀόριστος πρότασις εἴτουν ἐκ μεταθέσεως καὶ ἡ ἀπλή πρὸς τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἦγουν πρὸς τὸν λόγον 20 καὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως· ὥστε τὴν μὲν ἀπλήν τῷ ὄντι ἢ τῇ ἔξει ἀναλογεῖν, τὴν δὲ ἀόριστον τῇ στερήσει. Διὰ τοῦτο καὶ ὥπερ τὸν νεκρὸν ἄνθρωπον οὐ δεῖ λέγεσθαι ἄνθρωπον ἀπλῶς, ἀλλὰ ἄνθρωπον κατὰ στέρησιν ἦγουν ἄνθρωπον νεκρὸν, οὕτω καὶ τὴν ἐκ μεταθέσεως πρότασιν οὐ δεῖ λέγεσθαι κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἀπλῶς, 25 ἀλλὰ πῆ καὶ κατὰ στέρησιν εἴτουν ἀόριστον κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν. Αὕτη τοίνυν ἡ ἐξήγησις δοκεῖ καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῆς προεκτεθειμένης ἐνταῦθα εἶναι βελτίων καὶ σοφωτέρα.

Λέγω δέ.

Τίθησι νῦν τὴν αἰτίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τεσσάρων προτάσεων. Ἐπειδὴ 30 γάρ, φησὶν, διαλεγόμεθα νῦν περὶ προτάσεων ἐν αἷς τὸ ἐστὶ ῥῆμα οὐ κατηγορούμενόν | ἐστὶν ἀπλῶς, ἀλλὰ τρίτον προσκατηγορούμενον, λέγω f. 188 ἔτι τὸ ἐστὶ τοῦτο ἢ προσκείσεται τινὶ ὀνόματι ὠρισμένῳ, ὡς ὅταν λέγωμεν· ἄνθρωπός ἐστὶ δίκαιος· ἢ προσκείσεται ἀορίστῳ ὀνόματι, ὡς ὅταν λέγωμεν· ἄνθρωπός ἐστὶν οὐ δίκαιος· καὶ ἐπειδὴ ἐν οὐδετέρῳ 35 τούτων ἢ ἀπόφασις τίθεται πρὸς τῷ ῥήματι, ἔπεται ἑκατέραν τούτων εἶναι καταφατικὴν· πάσῃ δὲ καταφάσει ἀντίκειται ἀπόφασις, ὡς προδεδ-

6 τοῦ om B

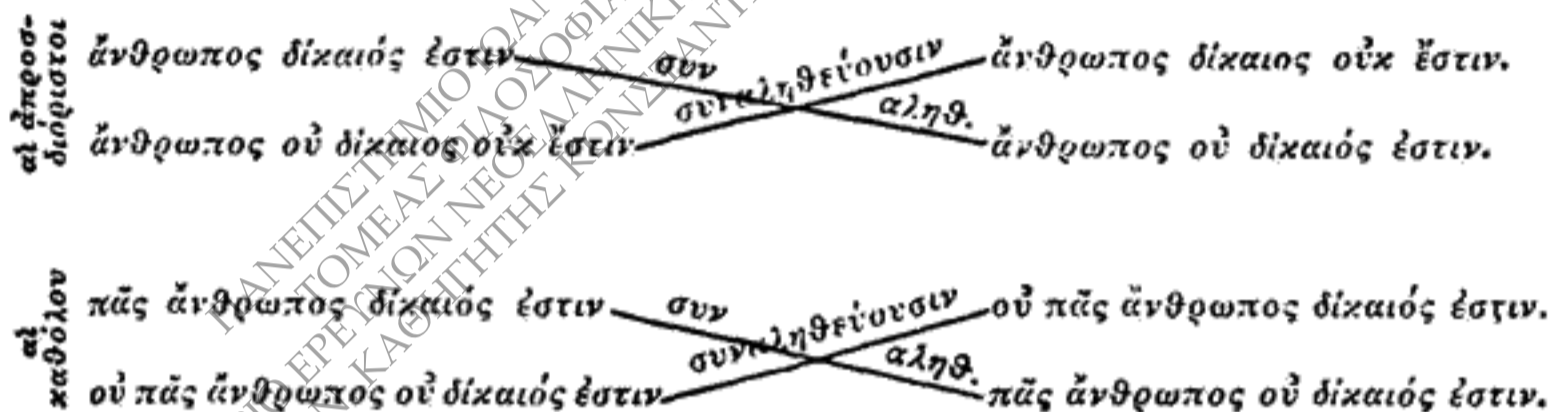
δεικται. Καταλείπεται τοίνυν, ὅτι ταῖς προειρημέναις δυσὶ καταφάσεσιν ἀνταποκρίνεται ἢ ἀπόφασις ὁμοίως τρόπῳ διπλῷ, καὶ ἔσονται δύο ἀποφάσεις, καὶ ἐντεῦθεν ἔπεται εἶναι τὰς πάσας τέσσαρας ἀποφάνσεις. Ἡ βέλτιόν ἐστὶν οὕτω λέγειν· ἐπειδὴ τὸ ἔστι, προσκείμενον τῷ κατηγορουμένῳ, τρίτον κατηγορεῖται ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσι, περὶ ὧν νῦν ὁ σκοπός, τὸ δὲ κατηγορούμενον ὄνομα ἢ ὠρισμένον ἐστίν, οἷον δίκαιος· ἢ ἀόριστον ἡγουν οὐ δίκαιος, ἑκατέρῳ τούτων προσκείμενον ποιεῖ δύο καταφάσεις· ὡσαύτως καὶ ἢ ἀπόφασις, ἡγουν τὸ οὐκ ἔστιν, ἢ τῷ δικαίῳ, ἢ τῷ οὐ δικαίῳ προσκείσεται καὶ ποιήσει δύο ἀποφάσεις, ὥστε τέσσαρα
 10 ταῦτα ἐξ ἀνάγκης ἔσται.

Φανεροὶ δὲ ταῦτα διὰ τινος ἐπομένου διαγράμματος, ἐν ᾧ τίθησι πρῶτον τὴν μίαν ἀντίθεσιν τὴν ὠρισμένην, εἶτα τὴν ἑτέραν τὴν ἀόριστον· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ διαγράμματι προδήλως δείκνυσθαι λέγει, ὅτι τὸ ἔστι καταφατικῶς, ἢ ἀποφατικῶς, τῷ δικαίῳ, ἢ τῷ οὐ δικαίῳ πρόσκειται, καὶ
 15 ταύτη περιχέλλοντα αἱ τέσσαρες ἀποφάνσεις. Εἶτα τὴν ἀκριβῆ περὶ τούτων θεωρίαν ἐν τῷ τρίτῳ τμήματι τοῦ πρώτου τῶν Προτέρων ἀναλυτικῶν ἡμῶν ἐπαγγέλλεται· ἐκεῖ γὰρ περὶ τῆς τούτων τῶν προτάσεων ἀκολουθίας πλατύτερον πραγματεύεται. Δοκεῖ δέ, εἰπὼν τέτακται, πεποιηκέναι τὰ Ἀναλυτικὰ πρὸ τῆς παρούσης πραγματείας, εἰ καὶ δυνάμεθα νοεῖν τὸ
 20 γράμμα οὕτως· ταῦτα μὲν οὕτω τέτακται φύσει, τουτέστι τοιαύτην ἔχει τάξιν οἷαν ἐν ταῖς Ἀναλυτικοῖς αὐτοῖς ἀποδίδομεν, τουτέστιν ὁ ἀναλυτικὸς μᾶλλον περὶ τῆς αὐτῶν τάξεως πραγματεύσεται.

Ὅμοίως δὲ ἔχει.

Ὅπερ ἐδίδαξεν ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων νῦν διδάσκει καὶ περὶ τῶν
 f. 188 ἰ καθόλου ὡς καθόλου. | Καὶ πρῶτον διορίζεται, ὅτι ὁμοίως ἔχει ἢ ἀντίθεσις, καὶ ἐὰν ἢ ἢ τε κατάφασις καὶ ἢ ἀπόφασις καθόλου τοῦ ὀνόματος, τουτέστιν ἐὰν τὸ καταφασκόμενον καὶ ἀποφασκόμενον κατὰ τοῦ ὀνόματος ὁπωσδήποτε ἔχοντος, εἴτε ὠρισμένως, εἴτε ἀορίστως, ἢ καθόλου ἡγουν μετὰ προσδιορισμοῦ· ἢ μᾶλλον οὕτως· ἐὰν ἢ κατάφασις τοῦ ὀνόματος
 30 (λέγω δὲ τοῦ κατηγορουμένου) ἢ καθόλου· ὁ γὰρ καθόλου προσδιορισμὸς τοῦ κατηγορουμένου ἐστίν, ἢ περ ἐλέγετο ὅτι τὸ πᾶς οὐ τὸ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλου, ὃ δὲ κατηγορούμενον, ποιεῖ τὴν κατάφασιν, ὡς πολλάκις ἐλέγομεν. Ὅθεν φησὶν ὅτι ὁμοίως ἔχει ἢ ἀντίθεσις, ἐὰν ἢ κατάφασις ἢ γινομένη διὰ τοῦ ὀνόματος (λέγω δὲ τοῦ κατηγορουμένου) ἢ
 35 καθόλου, τουτέστι προσδιορισμὸν ἔχουσα. Εἶτα τίθησι τὴν διαφορὰν τῶν ἀπροσδιορίστων καὶ τῶν καθόλου, λέγων ὅτι ἐὰν ἐκ τῶν καθόλου γένηται τετράγωνον σχῆμα, οὐ δύνανται πᾶσαι αἱ κατὰ διάμετρον ἡγουν αἱ δια-

γώνιοι συναληθεύειν, ὡσπερ ἐὰν γένηται τοιοῦτον σχῆμα ἐκ τῶν ἀπροσδιορίστων, πᾶσαι αἱ διαγώνιοι συναληθεύουσιν· ὁῦλον γὰρ ὅτι ἡ ἀπλή κατάφασις καθόλου καὶ ἡ ἐκ μεταθέσεως καθόλου κατάφασις οὐκ εἰσὶν ἅμα ἀληθεῖς, οἷον πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν· αὗται γὰρ οὐ μόνον οὐκ εἰσὶν ἀληθεῖς ἅμα, ἀλλὰ καὶ συμψεύδονται.

Αὗται μὲν οὖν.

Αὗται μὲν οὖν, φησί, δύο ἀντιθέσεις εἰσὶν, ὅτε τὸ ὑποκείμενον ἐστὶν ὠρισμένον, ἢ τε ἀπλή καὶ ἢ ἐκ μεταθέσεως· ἀλλὰ δὲ δύο ἀντιθέσεις συνίστανται περὶ τὸ οὐκ ἄνθρωπος, ὡς ὑποκείμενον τι προστεθέν, τουτέστιν ἐὰν τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον ληφθῆ, ὧν ἡ μὲν ἑτέρα τὸ κατηγορούμενον ὠρισμένον ἔχει, ἢ δὲ λοιπὴ καὶ αὐτὸ ἀόριστον· ὧν εὐθύς τίθησι καὶ τὰ παραδείγματα, καὶ ἐπάγει, ὅτι οὐ δύνανται πλείους ἀντιθέσεις τούτων εἶναι, δηλαδὴ τῶν τεσσάρων· ἢ γὰρ ἑκάτερος τῶν ὄρων ἐστὶν ὠρισμένος, καὶ οὕτως ἐστὶ μία ἀντίθεσις ἢ πρώτη· ἢ ἑκάτερος ἀόριστος, καὶ οὕτως ἐστὶν ἑτέρα ἀντίθεσις, ἣν τίθησιν ἐνταῦθα τετάρτην· ἢ ὁ κατηγορούμενος μόνον ἐστὶν ἀόριστος, καὶ οὕτως ἐστὶν ἢ δευτέρα ἀντίθεσις· ἢ τὸ ἀνάπαλιν ὁ ὑποκείμενος μόνον ἐστὶν ἀόριστος, καὶ οὕτως ἐστὶν ἢ τρίτη. Δύνανται δὲ πολλαπλασιασθῆαι αὗται αἱ ἀντιθέσεις τῇ προσθήκῃ τῶν προσδιορισμῶν, ὡς περὶ τῶν δύο πρώτων ἀντιθέσεων δεδεικται, καὶ τῇ τῶν χρόνων διαφορᾷ· ἀλλ' ὁ τοιοῦτος αὐτῶν πολλαπλασιασμός αὐτόθεν φανερός ἐστίν. Ἄλλ' αἱ πρώται καὶ ἀρχῆς λόγον ἔχουσαι ἀντιθέσεις εἰσὶν αἱ τέσσαρες, ὧν αἱ μὲν δύο εἰσὶ τοῦ ὠρισμένου ὑποκειμένου, αἱ δὲ δύο τοῦ ἀορίστου. Καὶ μηδεὶς οἴεσθω, φησὶν, ὅτι αἱ δύο ὑστεραι ἀντιθέσεις αἱ αὐταὶ εἰσι ταῖς προτέραις διὰ τὸ ποικίλλεσθαι καὶ αὐτὰς τῷ ὠρισμένῳ καὶ ἀορίστῳ τοῦ κατηγορουμένου, ὡσπερ ἐκεῖναι, ὅτι αἱ καὶ ταύτη ἔχουσιν ὁμοιότητα, ἀλλὰ διαφέρουσιν ἐκείνων τῇ ἀοριστίᾳ τοῦ ὑποκειμένου· ἐκεῖναι γὰρ ἅμῃ ὠρισμένον εἶχον τὸ ὑποκείμενον. Διὰ τοῦτο, φησὶν, αὗται αἱ δύο δευτεραι ἀντιθέσεις, κεχωρισμένα· ἐκείνων οὐσαι ἄτε χρώμεναι ὡς ὀνόματι τῷ οὐκ ἄνθρωπος, ἔσονταί αὐταί

E.Γ.Δ. 2005 Κ.Τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

καθ' ἑαυτὰς, καὶ τὸ ἀντιφατικὸν ἀξίωμα φυλάξουσιν ἄνευ ἐκείνων. Διὰ τοῦτο καὶ τέσσαρες ἀντιθέσεις ὁμολογουμένως εἰσὶν αἱ πᾶσαι, ὡς εἴρηται, λέγω δὲ τὰς πρώτας καὶ ἀρχοειδεῖς.

Ἐφ' ἔσων δὲ τὸ ἔστι.

6 Ἐνταῦθα διορίζεται περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἀποφάνσεων ἐν αἷς κατηγοροῦνται τὰ ἐπίθετα ῥήματα, λέγων ὅτι ἡ αὐτὴ ἐστὶν ἀντίθεσις ἐν ταύταις καὶ ταῖς προειρημέναις, ταῖς ἐχούσαις δηλονότι τὰ ὑπαρκτικά ῥήματα· δεῖ μόντοι νοεῖν, ὅτι ὁ τούτων τῶν ἀντιθέσεων πολλαπλασιασμός ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ὑποκειμένου μόνον λαμβάνεται, καὶ τίθησι τούτων τὰ
10 παραδείγματα.

Οὐ γάρ ἐστι: τὸ οὐ πᾶς.

Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀορίστου καταφάσεως τῆς ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄν-
f. 189^vθρωπος ἐπήγαγεν ἀπόφασιν τὴν | οὐχ ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄνθρωπος,
ἵνα μηδεὶς πλανώμενος λέγῃ, ὅτι κακῶς ἐπήγαγεν, ἀλλ' ἔδει τὸ οὐ, τὸ
16 τῆς ἀοριστίας σημεῖον, συνάπτειν τῷ προσδιορισμῷ καὶ λέγειν οὐχ
ὑγιαίνει οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ταύτην ἀποσκευάζεται τὴν πλάνην καὶ
ψησί· οὐ γὰρ δεῖ λέγειν· οὐχ ὑγιαίνει οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ἀλλὰ
τὸ ἀρνητικὸν οὐ, ὅπερ αὐτὸς λέγει· ἀπόφασιν, δεῖ, ψησί, προστιθέναι τῷ
ἀνθρώπῳ. Ὅτι δὲ οὐ δεῖ τὸ οὐ, τὸ τῆς ἀοριστίας σημεῖον, προστιθέναι
20 τῷ προσδιορισμῷ, δείκνυσιν ἐκ τῆς φύσεως τοῦ προσδιορισμοῦ, ἣν προ-
λαβὼν ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι ἔδειξεν, ὅτι τὸ πᾶς οὐ τὸ καθόλου ση-
μαίνει, τουτέστι τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ δηλοῖ ὅτι τὸ κατηγορούμενον καθόλου
κατηγορεῖται κατὰ τοῦ ὑποκειμένου, καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ καθόλου ὑποκεί-
μενον καὶ τῷ τοῦ καθόλου τρόπῳ παραλαμβάνεται ἐν τῇ τοιαύτῃ προτάσει,
26 καὶ διὰ τοῦτο τὸ τῆς ἀοριστίας σημεῖον, τὸ οὐ, οὐ τῷ προσδιορισμῷ τί-
θεσθαι δεῖ, ἀλλὰ τῷ ὑποκειμένῳ· τοῦτο γὰρ δεῖ ἀόριστον εἶναι τὸν ὄρον,
ὡςπερ εἶχε καὶ ἐν τῇ καταφάσει τῆς ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄνθρωπος.
Καὶ τοῦτο φανερόν ποιεῖ ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν προσδιορισμένων πρὸς
τὰς ἀπροσδιορίστους· δείκνυσι γὰρ ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων, ὅτι τὸ τῆς
30 ἀοριστίας σημεῖον τῷ ὑποκειμένῳ προστίθεται, ἢ δὲ ἀπόφασις ἐν τῷ ῥή-
ματι, ὅλον ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος, οὐχ ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρω-
πος. Εἰ δὲ τὰ ἀπροσδιορίστα διαφέρει τῶν προσδιορισμένων τῷ μὴ
καθόλου λέγεσθαι, τὰ ἄλλα πάντα ἐν αὐτοῖς τὰ αὐτὰ δεῖ εἶναι, ὥστε
καὶ ἡ ἀπόφασις ἐν τῷ ῥήματι ἔσται, καὶ ἡ ἀοριστία ἐν τῷ ὀνόματι τῷ
36 ὑποκειμένῳ, καὶ ἐπὶ τῶν προσδιορισμένων ὡςπερ ἐπὶ τῶν ἀπροσδιο-
ρίστων· τὸ δὲ πᾶς προσκείμενον δηλώσει, ὅτι ἢ κατάφασις, ἢ ἡ ἀπό-
φασις καθόλου ἐστὶ τοῦ ὀνόματος, ἢ γινὼν καθόλου καταφάσκειται, ἢ ἀπο-
φάσκειται αὐτοῦ τὸ κατηγορούμενον, καὶ οὐδὲν πλέον ποιήσει.

7 δηλονότι: δηλαδή B

Ἐπει δὲ ἐναντία.

Νῦν παραβάλλει τὰς καθόλου ὠρισμένας ταῖς καθόλου ἀορίστοις, καὶ φησὶν ὅτι ἡ καθόλου καταφατικὴ ὠρισμένη καὶ ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ὠρισμένη οὐδέποτε συναληθεύουσιν, ἐπειδὴ εἰσιν ἐναντία, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι | ἐλέγετο. Αἱ δὲ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενα ταύταις, ἦγουν f. 190 ἡ μερικὴ καταφατικὴ ὠρισμένη, ἣτις ἀντίκειται τῇ καθόλου ἀποφατικῇ, καὶ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ὠρισμένη, ἣτις ἀντίκειται τῇ καθόλου καταφατικῇ, ἦγουν ἢ οὐ πᾶν ζῷον δίκαιον καὶ ἔστι· τὸ ζῷον δίκαιον, ἃς καὶ ὑπεναντίας ἐλέγομεν, συναληθεύουσι ποτε, ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης δηλονότι· ἀλλ' εἰ καὶ αἱ καθόλου ὠρισμένα οὐ συναληθεύουσιν, ἔμως ἢ 10 καθόλου καταφατικὴ ἀόριστος καὶ ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ὠρισμένη συμψεύδονται, ἦγουν τῇ πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν ἀκολουθεῖ ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, μένοντος μέντοι τοῦ ὑποκειμένου ὁμοίως ἐν ἀμφοτέραις, τοῦτο γίνεται, τῆς δὲ ἀοριστίας ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κατηγορουμένου λαμβανομένης. Ὅμοίως ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ ἀόριστος καὶ 15 ἡ μερικὴ καταφατικὴ ὠρισμένη συναληθεύουσιν, ἦγουν ἢ οὐ πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστι καὶ ἡ τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν· ἀνάγκη γὰρ εἶναί τινα ἄνθρωπον δίκαιον, ἐπεὶ ψεῦδός ἐστι τὸ μηδένα ἄνθρωπον δίκαιον εἶναι, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἀνάγκη εἶναί τινα ἄνθρωπον ζῷον, 20 ὅτι καὶ πάντα ἄνθρωπον ἀνάγκη ζῷον εἶναι.

Ἰστέον γὰρ ὅτι τὸ ἀνάγκη εἶναί τι διχῶς λέγεσθαι δυνατόν· ἢ καθόσον εἰσάγει τὸ καθόλου καταφατικόν, ὡς ὅταν λέγωμεν· ἀνάγκη εἶναί τινα ἄνθρωπον ζῷον, ὅτι καὶ πάντα, ἢ καθόσον ἀναιρεῖ τὸ καθόλου ἀποφατικόν, ὡς ὅταν λέγωμεν· ἀνάγκη εἶναί τινα ἄνθρωπον λευκόν, ἔτι ἀδύνατον μηδένα εἶναι λευκόν, ἢ ἀνάγκη τινὰ ἄνθρω- 25 πον εἶναι δίκαιον, ὅτι ἀδύνατον μηδένα εἶναι δίκαιον.

Leçon XI.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ.

Φανερόν δὲ καὶ ὅτι.

Νῦν ἀποσκευάζεται πλάνας τινὰς παρεμπίπτειν δυναμένους ἐκ τῶν 30 προειρημένων. Ἐπειδὴ γὰρ ἔλεγεν, ὅτι τὸ πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστι, καὶ τὸ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, συμψεύδεται, ἵνα μηδεὶς νομίση καὶ τὴν μερικὴν ἀποφατικὴν ὠρισμένην ἦγουν τὴν οὐ πᾶς ἄνθρωπος σοφός ἐστι, συμψεύδεται τῇ ἐκ μεταθέσεως καθόλου καταφατικῇ τῇ πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστι, δίδωσιν ἡμῖν κα- 35 νόνα ἐπὶ τε τῶν ἐνικῶν προτάσεων καὶ τῶν | καθόλου, ὅτι ἐν ταῖς f. 190

καθ' ἕκαστα προτάσεσιν, εἴπερ ἀληθεύει· ἢ ἀπλή ἀπόφασις, καὶ ἢ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις ἀληθεύει· εἰ γὰρ ἀληθές ἐστὶν ἐρωτηθέντα τινὰ περὶ τοῦ Σωκράτους εἰ σοφός ἐστιν, ἀποφῆσαι καὶ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἐστὶ σοφός, ἀληθές ἐστὶ καὶ καταφῆσαι περὶ αὐτοῦ λέγοντα ὅτι ὁ Σωκράτης οὐ σοφός ἐστὶ, καὶ οὐ διοίσει τὸ οὐ τῷ σοφός ἐπαγόμενον, ἢ προτιθέμενον αὐτοῦ. Ἐν δὲ ταῖς καθόλου προτάσεσιν, εἴπερ ἀληθεύει· ἢ ἀπλή ἀπόφασις, ἢ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις οὐκ ἀληθεύει, ἀλλ' ἢ ἀπλή ἀπόφασις, οἷον ἐάν τις ἐρωτήσῃ· ἀρά γε πᾶς ἄνθρωπος σοφός; ἀληθές ἐρῶ, ἐάν ἀποκρίνωμαι οὐ, ὅπερ ἴσον δύναται· τῇ ἀπλή ἀποφάσει, τῇ ὅτι οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ σοφός. Ἐάν δὲ ἀποκρίνωμαι τὴν ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν, λέγων ὅτι πᾶς ἄνθρωπος οὐ σοφός, ψεύδομαι, διότι τὸ πᾶς ἄνθρωπος οὐ σοφός ἰσοδυναμεῖ τῷ οὐδεὶς ἄνθρωπος σοφός, ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. Διὰ τοῦτο καὶ τῷ πᾶς ἄνθρωπος σοφός ἀντίκειται τὸ οὐ πᾶς ἄνθρωπος σοφός ἀντιφατικῶς· τὸ δὲ πᾶς ἄνθρωπος οὐ σοφός ἐναντίον ἐστὶ τῷ πᾶς ἄνθρωπος σοφός, ὡσπερ καὶ τὸ οὐδεὶς ἄνθρωπος σοφός· ὥστε ἐπὶ μὲν τῶν καθ' ἕκαστα ἢ ἀπλή ἀπόφασις καὶ ἢ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις συναληθεύουσι καὶ ἀλλήλαις ἀκολουθοῦσιν· ἐπὶ δὲ τῶν καθόλου οὐ συναληθεύουσιν· ψευδῆς γὰρ ἢ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις ἐπ' αὐτῶν, ὡσπερ καὶ ἢ καθόλου ἀποφατική, ἐάν ἢ καθόλου καταφατική ψευδῆται· ἀλλ' ἢ μερική ἀποφατική μόνη ἐστὶν ἀληθής.

Αἱ δὲ κατὰ τὰ ἀόριστα.

Νῦν ἐτέραν ἀποσκευάζεται πλάνην. Ἐπειδὴ γὰρ ἔλεγεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ ἀόριστον ὄνομα οὐκ ἐστὶν ὄνομα, οὐδὲ ῥῆμα τὸ ἀόριστον ῥῆμα, ἐπίστευσεν ἄν τις ὅτι εἰσὶν ἴσως ἀποφάνσεις ἀποφατικά. Τοῦτο τοίνυν ἀναρεῖ καὶ πρῶτον τίθησιν, ὅτι δόξειεν ἂν εἶναι ἀποφάνσεις· εἶτα λέγει ὅπως οὐκ εἰσὶν. Πρῶτον τοίνυν λέγει, ὅτι ἐν ταῖς προτάσεσιν ταῖς ἀντικειμέναις κατὰ τὰ ἀόριστα ὀνόματα καὶ ῥήματα, οἷον ἐν ταῖς ἐχούσαις τὸ μὴ ἄνθρωπος, ἢ μὴ δίκαιος, ἢ τι τοιοῦτον, δόξειεν ἂν, ὡς ἐάν τις ἀφέληται καθ' ἑαυτὸ τὸ ἀόριστον ὄνομα ἄνευ ῥήματος, ἢ τὸ ἀόριστον ῥῆμα ἄνευ ὀνόματος (λέγω δὲ ῥῆμα τὸ κατηγορούμενον καὶ ὄνομα τὸ ὑποκείμενον, ὡς πολλάκις εἴρηται) ποιήσῃ ἀπόφασιν· ἢ καὶ ἄλλως, αἱ φωναὶ αἱ κατὰ τὰ ἀόριστα ἀντικείμενα, γίνουσι αἱ ἀντικείμενα ταῖς ὀρισμέναις φωναῖς· ἀντίκειται γὰρ τῷ ὀρισμένῳ τὸ ἀόριστον· αὐτὰ τοίνυν αἱ φωναί, εἴτε ὀνόματα εἴεν, εἴτε ῥήματα, οἷον μὴ ἄνθρωπος, ὅπερ ἐστὶν ἀόριστον ὄνομα, καὶ μὴ δίκαιος, ὅπερ ἐστὶν ἀόριστον ῥῆμα, δόξειεν ἂν εἶναι ἀποφάνσεις, οὐκ εἰσὶ δέ. Καὶ ὅτι οὐκ εἰσὶ, δείκνυσι λόγῳ τοιῷδε. Πᾶς λόγος ἀποφατικὸς σημαίνει ἀλήθειαν, ἢ ψεῦδος·

ἀλλὰ τὰ ἀόριστα ὀνόματα καὶ ῥήματα οὐ σημαίνουσιν ἀλήθειαν, ἢ ψεῦδος· οὐκ ἄρα εἰσὶ λόγοι ἀποφατικοί. Τίθησι τὴν μείζονα ἐν τῷ γράμματι καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐλάττονος· φησὶ γὰρ ὅτι τὸ οὐκ ἄνθρωπος ἦττον λέγει ἀλήθειαν ἢ τὸ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ λέγων ἄνθρωπος οὐ λέγει ἀληθές, ἢ ψεῦδος, ἐὰν μὴ τι προσθήσῃ· πολλῶν ἄρα μᾶλλον ὁ λέγων οὐκ ἄνθρωπος οὔτε ἀληθές ἐρεῖ οὔτε ψεῦδος, ἐὰν μὴ τι προσθήσῃ. Ὅτι δὲ ὁ λέγων οὐκ ἄνθρωπος ἦττον ἀληθεύει, ἢ ψεύδεται· τοῦ λέγοντος ἄνθρωπος, δῆλον, ὅτι τὸ μὲν ἄνθρωπος λέγει τινὰ φύσιν ὠρισμένην, τὸ δὲ οὐκ ἄνθρωπος οὐ λέγει φύσιν ὠρισμένην, ἀλλὰ μόνον ὠρισμένης φύσεως στέρησιν.

10

Σημαίνει.

Ἐπειδὴ εἶπεν ἄνωτέρω, ὅτι αἱ ἀόριστον ἔχουσαι τὸ ὑποκείμενον κεχωρισμένα εἰσὶ τῶν ὠρισμένων αὐτὰ ἔχουσῶν, τοῦτο νῦν καθαρώτερον ἀποφαίνεται. Ἐπεὶ δὲ τότε ἔλεγεν, ὅτι πρὸς ἑαυτὰς ἔχουσί τινα ἀκολουθίαν, καὶ τοῦτο νῦν φανερώτερον δείκνυσιν, ὅτι ἔχουσί τινα ἀκολουθίαν ἐν ἑαυταῖς, ἐναλλακτομένου τοῦ κατηγορουμένου μόνον ὅσον ἐπὶ τῷ ὠρισμένῳ καὶ ἀόριστῳ· τὸ γὰρ πᾶς οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος τῷ οὐδείς δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος ταυτὸν σημαίνουσι, τουτέστιν ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἢ ψεύδεσθαι.

Μετατιθέμενα δέ.

20

Ἀποσκευάζεται κἀνταῦθα πλάνην τινά. Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις ὁ Ἀριστοτέλης ἐνήλλαξε τὰ ὀνόματα λέγων· „Ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος“ καὶ „Ἔστιν ἄνθρωπος δίκαιος“, ἐνόμισεν ἂν τις ἀπλῶς οὕτω καὶ ἀφελῶς, ὅτι ταῦτα δύο εἰσὶ διάφοροι ἀποφάνσεις. Φησὶ τοίνυν ὅτι οὐκ εἰσὶ διάφοροι, διότι μετατιθέμενα τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα τὸ αὐτὸ σημαίνουσι, καὶ δείκνυσι τοῦτο λόγῳ τοιῷδε. Εἰ μὴ ταυτὸν, φησὶ, σημαίνουσι τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα μετατιθέμενα, τῆς μιᾶς καταφάσεως ἔφεται πλείους εἶναι τὰς ἀποφάσεις· ἀλλὰ μὴν τὸ δεύτερον ἀδύνατον· ἐδέδεικτο γὰρ ὅτι μία ἐστὶ μίξις· καὶ τὸ πρῶτον ἄρα ἀδύνατον. Εἴτα δείκνυσι τὴν ἀκολουθίαν· λαμβάνει γὰρ τὸ ἔστι· λευκὸς ἄνθρωπος, καὶ φησὶν ὅτι, εἰ μὴ ἔστι ταυτὸν τούτῳ τὸ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, τοῦ αὐτοῦ, ἤγουν τοῦ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, ἔσονται δύο ἀποφάσεις τρόπῳ τοιούτῳ· δῆλον γὰρ ὅτι, εἰ μὴ εἰσὶ ταῦτα ἄμφω ταυτὸν, οὐδὲ μίαν ἀποφάσιν ἔξουσιν· ἀλλὰ τοῦ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος ἐστὶν ἀπόφασις τὸ οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος· τοῦ δὲ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός οὐχ ἢ αὐτὴ ἔσται, ἀλλ' ἢ ἐτέρα τούτων τῶν δύο· ἢ ἢ οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκός, ἢ ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· ἀλλ' ἢ

μὲν οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς ἔστιν ἀπόφασις τοῦ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκός· ἢ δὲ ἑτέρα, τοῦ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος· ὁ γὰρ τίθησιν ἢ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, τοῦτο ἀναίρει ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ οὕτως ἔσονται μιᾶς καταφάσεως δύο ἀποφάσεις
 6 τῆς ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, ἢ τε οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος καὶ ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός· τοῦτο δὲ εἴρηται, ὅτι ἄτοπον. Οὐκ ἄρα δύο ἀποφάσεις εἰσὶν, οὐδ' ἄρα δύο ἦσαν αἱ καταφάσεις. Καὶ οὕτω δῆλον ὅτι, μετατιθεμένου τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος, ἢ αὐτὴ γίνεται κατάφασις καὶ ἀπόφασις.

10

Τὸ δὲ ἓν κατὰ πολλῶν.

Ἐπεὶ δὲ περὶ μιᾶς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως ἐμνήσθη, νῦν λέγει καὶ τίς ἢ μία κατάφασις καὶ ἀπόφασις, καίτοι γε περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ πλῆθους τῶν ἀποφάνσεων καὶ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ἔλεγεν, ἀλλὰ τότε μὲν ὡσπερ παρέργως ἔλεγεν καὶ δεῖξαι μόνον βουλόμενος, ὅτι διαφόρως
 15 ἔστι τὸ ἓν ὄνομα καὶ ὁ λόγος τῆς ἀποφάνσεως ἐν ταῖς ἀποφάνσεσιν ἐν αἷς ἢ ἐνότης θεωρεῖται, καὶ ἐν ταῖς ἀποφάνσεσιν αἵτινες εἰσὶ πολλαί. Ἀλλὰ νῦν προὔργου περὶ τούτου σκοπεῖ, καὶ καθάπερ διωρίσατο περὶ τῆς ἀποφάνσεως καθὼ παραβάλλεται πρὸς τὸ ὠρισμένον καὶ τὸ ἀόριστον, οὕτως ἀναγκασίως διορίζεται περὶ αὐτῆς καθόσον παραβάλλεται πρὸς τὴν
 f. 192 ἐνότητα καὶ τὸ πλῆθος. Φησὶ τοίνυν, ὅτι ἢ ἐν κατὰ πολλῶν, ἢ πολλὰ καθ' ἑνὸς κατηγοροῦσα ἀποφάνσεις καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς οὐκ ἔστι μία κατάφασις οὐδὲ μία ἀπόφασις, εἰ μὴ, που τὸ ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων κατηγορουμένων ἢ ὑποκειμένων δηλούμενον ἐν εἷ, τότε γὰρ μία ἔστι
 25 κατάφασις καὶ ἀπόφασις, λέγω δὲ ἓν εἶναι τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον οὐ τῷ ὀνόματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πράγματι, οἷον τὸ ὁ Σωκράτης ἔστιν ἄνθρωπος λευκὸς βαδίζων οὐκ ἔστι μία κατάφασις, καὶ τὸ ἐν ἔστι τὸ ἐκ τῶν πολλῶν τούτων δηλούμενον· ἀλλ' ἢ ἐνότης οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ πράγματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἔστιν ὀνόματος ἐνότης· τῷ ὑποκειμένῳ γὰρ ταῦτα ἐν εἰσὶν ὡς συμβαίνοντα τῷ Σωκράτει, ἀλλὰ ἀπλῶς
 30 οὐκ εἰσὶν ἐν ὡς μίαν ἀπλῶς φύσιν σημαίνοντα, ὡσπερ τὸ ζῶον εἰπὼν ἡμερον ἐν ἀπλῶς σημαίνει τὸν ἄνθρωπον ὡς οὐσιωδῶς ἐνυπάρχοντα τῷ ἀνθρώπῳ. Εἰπὼν δὲ ἴσως, τὸν τοῦ ἀνθρώπου λόγον ἐκόλασαν ὡς οὐκ ἀρέσκοντα αὐτῷ, ἀλλὰ Πλάτωνι, αὐτῷ δὲ χάριν παραδείγματος ἀπλῶς παρελιγημένον. Ἄνευ τοίνυν τούτων ἄπερ οὐσιωδῶς κατηγορούμενα ἴδια,
 35 καὶ ὁμοῦ κατηγοροῦνται ὡς ἐνὸς εἴδους καὶ μιᾶς φύσεως ἐκ τούτων συνισταμένης, τὰ ἄλλα πάντα πολλὰ κατηγορούμενα καθ' ἑνὸς ἢ πολλὰ ἐνὶ ὑποκειμένῳ οὐ ποιήσουσι μίαν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ὅσον κατὰ τὴν ἐνότητα τοῦ πράγματος, ἀλλὰ ποιήσουσι μίαν ἔσον κατὰ τὴν ἐνότητα τῆς φωνῆς μόνον· ὥστε δεῖ σημειοῦσθαι, ὅτι ἐν τοῖς προλαβοῦσι μίαν